

MINISTER
SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Warszawa, dnia ... 28. 07. ... 2013 r.

BMP-0790-1-2/2013/KD

Ryszard Czerniawski
Ryszard Czerniawski

Pani Irena Lipowicz
Rzecznik Praw Obywatelskich

Marcel Rami Rzecznik

W nawiązaniu do wystąpienia Pani Rzecznik z dnia 23 stycznia 2013 roku (sygn. RPO-R-071-1/13), w sprawie *zastrzeżeń dotyczących regulacji prawnych oraz funkcjonowania policyjnych izb dziecka*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Uwagi sformułowane w *Raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich z wizytacji w policyjnych izbach dziecka przeprowadzonych przez Krajowy Mechanizm Prewencji*, zwanym dalej „Raportem” zostały oparte na rezultatach wizytacji PID przeprowadzonych w latach 2008 – 2011. W okresie tym PID działały w oparciu o regulacje, które nie były dostosowane do wymogów *Konwencji o Prawach Dziecka* oraz oczekiwań Krajowego Mechanizmu Prewencji w przedmiocie wyposażenia PID oraz przestrzegania praw nieletnich w nich umieszczonych.

W związku z wydaniem zarządzenia Nr 134 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 października 2012 roku w sprawie *metod i form wykonywania zadań w policyjnej izbie dziecka* (Dz. Urz. KGP Nr z 2012 roku, poz. 59 z późn. zm.), a także uchynieniem decyzji Nr 346 Komendanta Głównego Policji z dnia 9 sierpnia 2004 roku w sprawie *pełnienia służby przez policjantów w policyjnych izbach dziecka*, w 2012 roku w sposób kompleksowy uregulowano kwestionowane w *Raporcie* obszary oraz określono metody i formy wykonywania przez policjantów zadań w PID.

Na uwagę zasługuje również fakt, że w dniu 5 lutego 2013 roku Rada Ministrów przyjęła projekt *ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich i ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych*, który uwzględnia m.in. propozycję dotyczącą określenia maksymalnego pięciodniowego czasu pobytu w PID nieletniego, po ogłoszeniu postanowienia sądu o umieszczeniu w placówce wymienionej w art. 40 § 6 ustawy o *postępowaniu w sprawach nieletnich* (t.j.: Dz. U. z 2010 roku Nr 33, poz. 178 z późn. zm.).

W odniesieniu natomiast do kwestii obowiązkowych badań lekarskich wszystkich nieletnich przyjmowanych do PID uprzejmie informuję, że zgodnie z § 3 regulaminu pobytu w izbie – stanowiącego załącznik nr 12 do rozporządzenia z dnia 4 czerwca 2012 roku – przyjmowanego do izby nieletniego poddaje się badaniom lekarskim i udziela mu niezbędnej pomocy medycznej w przypadkach i na zasadach określonych w przepisach w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję.

Stosownie natomiast do § 1 ust. 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 roku w *sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję* (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1102), zwanego dalej „rozporządzeniem z dnia 13 września 2012 roku”, osobę zatrzymaną poddaje się badaniu lekarskiemu w przypadku, gdy: osoba ta oświadcza, że cierpi na schorzenia wymagające stałego lub okresowego leczenia, którego przerwanie powodowałoby zagrożenie życia lub zdrowia, żąda przeprowadzenia badania lekarskiego lub posiada widoczne obrażenia ciała niewskazujące na stan nagłego zagrożenia zdrowotnego, a także, gdy z posiadanych przez Policję informacji lub z okoliczności zatrzymania wynika, że osobą zatrzymaną jest: kobieta w ciąży, kobieta karmiąca piersią, osoba chora zakaźnie, osoba z zaburzeniami psychicznymi lub nieletni po spożyciu alkoholu lub innego, podobnie działającego środka.

W związku z powyższym, obecnie brak jest przesłanek przemawiających za wdrożeniem wobec nieletnich przyjmowanych do PID szczególnej procedury w tym zakresie.

W nawiązaniu z kolei do konieczności uregulowania problematyki kontaktów telefonicznych nieletnich umieszczonych w PID, należy stwierdzić, że zarówno ustawa *o postępowaniu w sprawach nieletnich*, jak i inne akty prawa rangi ustawowej nie nakładają na Policję postulowanego przez Panią Rzecznik obowiązków. Wprawdzie z treści art. 40 § 4 ww. ustawy wynika, że Policja niezwłocznie zawiadamia rodziców lub opiekunów nieletniego o jego zatrzymaniu, jednakże przepis ten nie zobowiązuje Policji do zapewnienia nieletniemu umieszczonemu w PID wszelkiego rodzaju kontaktów telefonicznych.

Dodatkowo, zgodnie z dyspozycją § 8 ust. 9 wspomnianego wyżej regulaminu pobytu w izbie, nieletniemu umieszczonemu w izbie zapewnia się możliwość odwiedzin rodziców, obrońcy lub opiekuna – za zgodą sądu, kierownika izby lub policjanta prowadzącego sprawę.

W związku z tym, rozwiązania zawarte w art. 40 § 4 ustawy *o postępowaniu w sprawach nieletnich* oraz w § 8 ust. 9 regulaminu wydają się w pełni zabezpieczać prawo nieletniego, zarówno do poinformowania jego rodziców lub opiekunów o zatrzymaniu, jak i do kontaktu z rodzicami lub opiekunami prawnymi. Ewentualne ograniczenie tego prawa za zgodą sądu, kierownika PID lub policjanta prowadzącego sprawę wynika natomiast z dbałości o zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania w sprawie nieletniego.

Odnosząc się do spostrzeżeń Pani Rzecznik, dotyczących funkcjonowania w PID pokoi izolacyjnych należy zauważyć, że kwestia ta została uregulowana w § 33 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia z dnia 4 czerwca 2012 roku, zgodnie z którym w skład izby wchodzi pokój izolacyjny, przeznaczony dla nieletnich nietrzeźwych lub stwarzających swoim zachowaniem zagrożenie dla zdrowia lub życia własnego lub innych osób. Natomiast z treści § 10 ust. 1 regulaminu pobytu w izbie wynika, że w pokoju izolacyjnym umieszcza się nieletniego będącego w stanie po spożyciu alkoholu lub pod wpływem podobnie działającego środka lub nieletniego stwarzającego swoim zachowaniem zagrożenie dla zdrowia lub życia własnego lub innej osoby, do czasu ustania przyczyny tego stanu.

Jednocześnie pragnę poinformować, że problematyka funkcjonowania w PID pomieszczenia izolacyjnego jest uregulowana również w § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 stycznia 2002 roku w *sprawie szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka* (Dz. U. Nr 10, poz. 104 z późn. zm), zwanego dalej „rozporządzeniem z dnia 21 stycznia 2002 roku”, w świetle którego, nieletniego można umieścić w pomieszczeniu izolacyjnym w celu rozładowania jego napięć emocjonalnych, jeżeli jego zachowanie może spowodować zagrożenie bezpieczeństwa jego życia lub zdrowia albo życia lub zdrowia innych osób. Niemniej jednak należy wskazać, że zgodnie z przyjętymi przez Radę Ministrów założeniami projektu *ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich i ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych*, uchylony ma zostać art. 83 § 3 *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*, zawierający upoważnienie do wydania przedmiotowego rozporządzenia, które tym samym utraci moc obowiązującą.

Warto zauważyć, że obecnie z treści ww. rozporządzeń wynika, iż pomieszczenia czy też pokoju izolacyjnego używa się w istocie w celu zapewnienia nieletniemu bezpieczeństwa. Powyższe uzasadnione jest przede wszystkim troską o dobro nieletniego, które pojmować należy jako wartość nadrzędną. Nie można natomiast zgodzić się z wyrażonym w treści *Raportu* stwierdzeniem, jakoby umieszczenie w pokoju izolacyjnym było równoznaczne z użyciem środka przymusu bezpośredniego.

W aspekcie funkcjonowania pokoi izolacyjnych oraz twierdzenia, zgodnie z którym w części izb nie zostały wyodrębnione pomieszczenia, które spełniałyby wymogi bezpieczeństwa (PID w Szczecinie, Elblągu, Radomiu) lub posiadałyby wystarczające zabezpieczenia (PID w Wałbrzychu, Częstochowie), należy zauważyć, że rozporządzenie z dnia 4 czerwca 2012 roku, jedynie w § 37 ust. 2 pkt 2 lit. b odnosi się w sposób szczególny do wyposażenia pokoju izolacyjnego, nakładając obowiązek instalacji na ścianach lub w podłodze takiego pokoju przycisków dzwonek alarmowych, stanowiących element instalacji alarmowej sygnalizującej dyżurnemu najbliższej jednostki organizacyjnej Policji zagrożenie życia i zdrowia osób przebywających w izbie.

Za słuszne należy uznać stwierdzenie zgodnie z którym z uwagi na fakt, że specyfiką PID jest krótki pobyt nieletnich w placówce, nie zostały one przystosowane do edukacji nieletnich w rozumieniu ustawy z dnia 7 września 1991 roku *o systemie oświaty* (t.j.: Dz. U. z 2004 roku Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.). Obowiązujące przepisy, w tym w szczególności regulacje ustawy *o postępowaniu w sprawach nieletnich*, nie nakładają na Policję takiego obowiązku.

Katalog zajęć, do realizacji których zobowiązana jest Policja w związku z pobytem nieletniego w PID, określa natomiast § 9 ust. 1 pkt 8 regulaminu pobytu w izbie. Zgodnie z ww. przepisem prawa, nieletniego umieszczonego w izbie informuje się o konieczności brania udziału w zajęciach: wychowawczo-opiekuńczych, kulturalno-oświatowych, sportowo-rekreacyjnych oraz pracach porządkowych na terenie izby. Program i metody tych zajęć oraz metody wychowawcze stosowane wobec nieletniego muszą być zindywidualizowane, zmierzać do poznania nieletniego i jego środowiska, rozwijania jego zainteresowań, a także umiejętności współżycia w zespole,

o czym stanowi § 9 ust. 3 ww. regulaminu. Jednocześnie, jeżeli przemawiają za tym względy ochrony nieletnich przed wzajemną demoralizacją, zajęcia te odbywają się, w miarę możliwości techniczno-organizacyjnych, w oddzielnych grupach, w zależności od charakteru czynu, jaki popełnił nieletni oraz stopnia jego demoralizacji.

Ponadto, zgodnie z § 8 ust. 1 pkt 10 regulaminu pobytu w izbie, nieletniemu przebywającemu w izbie ponad 24 godziny, przysługuje możliwość korzystania z zajęć ruchowych na świeżym powietrzu przez minimum jedną godzinę dziennie.

Odnosząc się do uwagi dotyczącej kwalifikacji zawodowych funkcjonariuszy pełniących służbę w PID uprzejmie informuję, że każdy policjant rozpoczynający służbę w Policji uczestniczy w szkoleniu kwalifikacyjnym na poziomie podstawowym, które umożliwia przygotowanie policjantów do realizacji zadań na określonych stanowiskach służbowych. Ponadto, wspomniane szkolenia uzupełniane są szkoleniami organizowanymi w ramach doskonalenia zawodowego, których celem jest utrzymanie właściwego poziomu wiedzy i umiejętności policjantów poprzez uzupełnianie ich kwalifikacji do poziomu wymaganego na danym stanowisku służbowym. Jednocześnie, w celu usystematyzowania posiadanej wiedzy, funkcjonariusze uczestniczą w doskonaleniach zawodowych na poziomie lokalnym. Niemniej jednak obecnie rozważana jest możliwość przygotowania kursu specjalistycznego, którego program zajęciowy byłby przeznaczony wyłącznie dla policjantów pełniących służbę w PID.

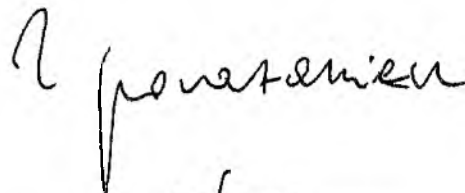
Dostrzegając istotę dobra dziecka, jako dobra nadrzędnego, przez pryzmat sformułowanych w *Raporcie* uwag i zastrzeżeń, chciałbym poinformować Panią Rzecznik, że w najbliższym czasie zostanie skierowane stosowne wystąpienie w tym zakresie do komend wojewódzkich Policji oraz Komendy Stołecznej Policji, mające na celu zwrócenie uwagi na konieczność przestrzegania przepisów regulujących wyposażenie i zabezpieczenie techniczne PID oraz przestrzegania praw dziecka dzieci w nich umieszczonych.

Niezależnie od powyższego pragnę poinformować, że w resorcie spraw wewnętrznych została opracowana *Koncepcja rozwiązań organizacyjno-strukturalnych, zmierzających do podniesienia efektywności wykorzystania policyjnych izb dziecka (PID)*, zwana dalej „*Koncepcją*”, zakładająca reorganizację wspomnianych placówek. Wdrożenie rozwiązań proponowanych we wspomnianej *Koncepcji* ma na celu poprawę skuteczności, bezpieczeństwa i jakości realizowanych zadań w PID, jak również zapewnienie prawidłowej współpracy z organami resortu sprawiedliwości oraz bardziej ekonomiczne wykorzystanie policyjnych sił i środków. Kierunek zmian przedstawionych w ww. dokumencie został zaakceptowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Niemniej jednak, mając na względzie fakt, że wszelkie działania dotyczące nieletnich, w tym reorganizacja placówek, w których przebywają, powinny być realizowane zgodnie z postanowieniami *Konwencji o Prawach Dziecka*, w dniu 4 lutego 2013 roku Minister Spraw Wewnętrznych wystąpił do Komendanta Głównego Policji, prosząc o uwzględnienie następujących warunków związanych z reorganizacją policyjnych izb dziecka:

- wszelkie oszczędności z likwidacji placówek powinny zostać skierowane na poprawę warunków bytowych nieletnich, z uwzględnieniem polskich i europejskich norm prawnych w tym zakresie. Placówki, które pozostaną mają spełniać wymagane w tym obszarze standardy;
- w każdej placówce powinien być zapewniony kontakt nieletniego z psychologiem i pedagogiem (w wymiarze 8 godzin dziennie);
- w placówkach powinna być prowadzona działalność profilaktyczno-edukacyjna, a zatrudnieni policjanci i pracownicy cywilni powinni przechodzić szkolenia w tym zakresie;
- placówki powinny być wyposażone w środki służące do higieny osobistej;
- nieletni przebywający w PID powinni mieć zapewnioną realną możliwość badań lekarskich, w zależności od potrzeb.

Przedstawiając powyższe uprzejmie informuję Panią Rzecznik, że po dokonaniu stosownych zmian przez Komendanta Głównego Policji, *Koncepcja* zostanie ponownie poddana szczegółowej analizie i przedstawiona do dalszej akceptacji Ministra Spraw Wewnętrznych.

**MINISTER
SPRAW WEWNĘTRZNYCH**
z up. Piotr STACHAŃCZYK
Sekretarz Stanu

nister Sprawiedliwości informował Ministra Spraw Wewnętrznych, że stosunkowo wąski zakres zmian dotyczących policyjnych izb dziecka w obrębie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, zarówno przeprowadzonych w 2011 r., jak i obecnie proponowanych, jest związany z modelem przyjętym przez ustawodawcę, polegającym na tym, iż w upn nie określono zasad funkcjonowania placówek dla nieletnich (wyjątek dotyczący zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich jest uzasadniony tym, że Minister Sprawiedliwości jest organem prowadzącym tego rodzaju placówki). W związku z trafnym przeniesieniem w całości regulacji dotyczącej zasad funkcjonowania policyjnych izb dziecka do ustawy o Policji, a ściślej w obecnym stanie prawnym do aktu wykonawczego do tej ustawy, Minister Sprawiedliwości nie znalazł podstaw do tego, by właśnie w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich tego rodzaju materia została uregulowana. Minister Spraw Wewnętrznych podzielił stanowisko Ministra Sprawiedliwości.

z pozdrowieniami

Wojciech Węgrzyn

PIERWSZY ZASTĘPCA
KOMENDANTA GŁÓWNEGO POLICJI

EWG-1543/13

Warszawa, dnia 27 lutego 2013 r.

John Lewandowski

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Pani Irena LIPOWICZ

W odpowiedzi na pismo RPO-R-071-1/13 z dnia 23 stycznia 2013 r., dotyczące stwierdzonych przez Krajowy Mechanizm Prewencji w trakcie wizytacji policyjnych izb dziecka nieprawidłowości w zakresie ich funkcjonowania uprzejmie informuję, iż do Komendy Głównej Policji wpłynęło za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych pismo Pani Rzecznik tej samej treści, adresowane na Pana Ministra Jacka Cichońskiego.

W kwestii podniesionych w przedmiotowym piśmie zastrzeżeń Komenda Główna Policji zajęła stanowisko, które następnie zostało przekazane do Dyrektora Biura Ministra Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Niezależnie od powyższego, dostrzegając wagę i istotę podniesionych problemów, w przypadku dodatkowych pytań i wątpliwości, niezwłocznie przekazemy informacje uzupełniające w tym zakresie.

nadinspektor Krzysztof GAJEWSKI

429/2013

Szanowna Pani Profesor

Irena Lipowicz

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowno Pani Rzeczniku

W związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi w Izbach Dziecka, wymienionymi w piśmie nr RPO-R-071-I/13 z dnia 23.01.2013 roku i odnosząc te nieprawidłowości do funkcjonowania wrocławskiej izby dziecka uprzejmie informuję, że:

1. Przedłużające się pobyty nieletnich, dłuższe niż 5 dni mają również miejsce we wrocławskiej izbie dziecka. Stan taki ma miejsce od nowelizacji upn w roku 1999 i trwa do dziś. Niejednokrotnie podnoszono tę kwestię w wystąpieniach służbowych do sądów (każdorazowo opisywano tę sytuację w sprawozdaniach rocznych sporządzanych dla sędziego nadzorującego wrocławską Izbę Dziecka). W roku 2012 przekroczenie ustawowego terminu pobytu 5 dni miało miejsce w 17 przypadkach:
 - do 6 dni – jeden raz
 - do 7 dni 7 razy
 - do 8 dni – 4razy
 - do 9 dni – 3 razy
 - do 12 dni – 2 razy
2. Ustanowienie obligatoryjnymi badań lekarskich każdorazowo przed przyjęciem nieletniego do izby dziecka ma zapewne swoje uzasadnienie, jednak leży poza kompetencjami Policji oraz wiąże się z dość znacznym zwiększeniem kosztów pobytu nieletnich w PID.
3. Sprawa kontaktów telefonicznych nieletniego z jego środowiskiem wydaje się nam być pomysłem chybionym. Nieletniego umieszcza się w PID między innymi w sytuacji gdy zachodzi uzasadniona konieczność ograniczenia tych kontaktów ze względu na obawy ostrzeżenia współników, nakłaniania do składania fałszywych zeznań pokrzywdzonych albo świadków. Umożliwienie nieletniemu kontaktów z jego środowiskiem pozostaje w sprzeczności z powodem umieszczenia go w Izbie Dziecka.

Rozróżnienie- kto jest członkiem rodziny a kto nie- w praktyce bywa trudne. Ponadto nieletni często pochodzą z rodzin patologicznych lub dysfunkcyjnych i przekazywane im przez nieletniego informacje mogą co najmniej utrudniać prowadzone postępowania policyjne.

4. Tych samych argumentów jak w punkcie 3 należałoby użyć odnośnie odwiedzin nieletnich w PID.
5. Uważamy, że warunki bytowe nieletnich przebywających w PID powinny być skategoryzowane i określone w stosownych przepisach a tym samym jednolite we wszystkich izbach dziecka w Polsce.
6. We wrocławskiej izbie dziecka nie prowadzi się pracy operacyjno- wykrywczej z zatrzymanymi nieletnimi.
7. Stosowane w tut. PID środki i sposoby dyscyplinowania nieletnich są określone w stosownych przepisach prawa i poza nimi nie stosuje się innych sposobów.
8. Oferta kulturalna i oświatowa skierowana do zatrzymanych w PID nieletnich jest przede wszystkim ograniczona posiadaną bazą sprzętową i warunkami lokalowymi. Wydaje się być słusznym poszerzenie tej bazy, jednak wymaga to zwiększenia nakładów finansowych, co pozostaje poza naszymi kompetencjami.

z wyrazami szacunku

KOMENDANT
MIEJSKI POLICEJ we WROCŁAWIU
insp. mgr Jacek Kaczmarek